

De Fish Tank: de ideale oplossing

Juweeltjes van vissen met karakter, prachtige kleurencombinaties en verschillend van model. Maar ook: vissen die onze koralen slopen en hun medebewoners als hapklare brokken zien. Vissen die snel tam worden en met al hun pracht brutaal terug kijken aan de andere kant van het aquariumglas. Tropische zeevissen die ongeschikt zijn voor een doorsnee zeeaquarium en desondanks een enorme aantrekkingskracht op ons hebben...

Hoe vaak komt het niet voor dat we de vis van ons leven hebben gezien, maar bij navraag bij de speciaalzaak (of na even wat 'gegoogled' te hebben) de conclusie moeten trekken dat juist dit heel mooie exemplaar niet vis- of reefsaf (van de vissen

of koralen afblijvend) is. We praten hier bijvoorbeeld over de groepen trekkervissen, koraalduivels, papegaaivissen, kogelvissen, baarzen en murenes. De oplossing ligt voor de hand: een speciaal aquarium.

DISCOVERY CHANNEL
Op dit moment wordt op Discovery de serie Tanked uitgezonden. Dit is een serie waar op een soapachtige manier een bedrijf van aquariumbouwers in Amerika wordt gevolgd. Deze aquariumbouwers zijn het ware

prototype van een Amerikaan waarin menig hamburger is gestrand. Alles is en moet groot, heel groot zijn en ook nog eens in de meest bizarre vormen, waardoor in sommige gevallen onderhoud bijna niet meer mogelijk lijkt. Ze laten ons enorme aquaria zien, die hoofdzakelijk zijn opgebouwd met een synthetisch rif, waarop weer koralen van polyurethaan materiaal worden geplakt. Smaken verschillen en ik ben zeer benieuwd hoe zo'n aquarium er na een paar maanden uit zal zien. Ik krijg in de winkel regelmatig vragen over deze serie, waar men het af en toe wil laten voorkomen of er simpel een grote goudviskom geplaatst wordt. Vissen worden voor het oog van de camera ook zo in de aquaria gekieperd. Wat door een kenner natuurlijk niet wordt gewaardeerd! Vooral zoutwatervissen krijgen zo een schok van hier tot Tokio, met alle gevolgen nadien... Zeer interessant is een scène waarin deze jongens schrikken wanneer een klant vraagt om een rifaquarium met echte koralen. Dit is ook logisch, want wanneer de bijbehorende techniek en onderhoud niet kloppen bij de mini-ecosystemen die 'we' bouwen, zul je meteen door verlies (lees: afsterven) van koralen

met je neus op de feiten worden gedrukt. Bij een zeeaquarium met sterke vissen daarentegen zijn de invloeden van verlichting, stroming en waterparameters van veel minder belang. Nieuw is deze manier van zeeaquarium-inrichting trouwens niet. Het waren de pioniers van onze hobby die zo'n 40 jaar geleden begonnen met het houden van enkel zeevissen, omdat om bovengenoemde

redenen het houden van koralen gewoon nog niet tot slecht mogelijk was. Al met al zijn dit soort series (er draaien er volgens mij twee) toch een uithangbord voor onze hobby, die op z'n minst alleen al een prikkel geeft door de vele schitterende vissen die er voorbij komen. Dat laatste is dan ook de overeenkomst met dit artikel: mooie vissen, die niet in het doorsnee rifaquarium gehouden kunnen worden.

Zijn deze vissen dan alleen in een aquarium te houden met een kunst/plastic inrichting? Gelukkig niet. Om te beginnen hebben we wel een ruim aquarium nodig, met het liefst een inhoud vanaf 500 liter; afhankelijk van de te houden dieren. De meeste vissen worden vrij groot en hebben naast voldoende zwemruimte ook schuilplaatsen nodig. Waar een rifaquarium het moet hebben van aquascaping en koralen, zijn het in ons speciaal aquarium de vissen die de show stelen. Zelf gebruik ik voor de inrichting van deze vistanks levend steen en eventueel een paar kruiken. De stenen worden omhoog te krijgen doorboord en met pvc-buis verbonden; ook met speciaal cement is dit effect te verkrijgen. Op deze manier is het toch mogelijk om diepte te creëren en kunnen de dieren de rotsformatie niet laten instorten. Houd er wel rekening mee dat de ontstane ruimtes en overhangende, uitstekende riformaties ruim genoeg zijn voor de vissen. In de

Bek vol tanden bij de rode koraalbaars (*Cephalopholis miniatus*).

De stermurene (*Echidna nebulosa*).

De rode koraalbaars (*Cephalopholis miniatus*).

echt grote aquaria gebruik ik soms diverse kruiken. Die (soms gebroken) kruiken begroeien al snel met kalkwieren en geven het idee er al heel lang te liggen. Vooral murenes en baarzen hangen hier graag in rond. Niet voor niets zijn gezonken schepen vaak het paradijs voor duikers, omdat juist op deze wrakken zoveel dieren te vinden zijn. Een laag met niet te grof koraalzand maakt het geheel af. De sprankeling van de led verlichting door de wervelingen van het water op het witte koraalzand geven het aquarium net dat

beetje meer. Ook krijgt de filtertechniek extra aandacht, omdat we hier met stevige verbruikers te maken hebben. Er wordt echt ouderwets gefilterd, eventueel in combinatie met een UV-C lamp. Naast een eiwitafschuimer met overcapaciteit maak ik gebruik van een voorfilter en ruimte voor filtermateriaal waarin de noodzakelijke bacteriën hun werk kunnen doen. Ook een nitraatfilter is ondanks een regelmatige waterverversing geen overbodige luxe. Hoewel de lat van de waterkwaliteit niet zo hoog hoeft te

liggen als bij een rifaquarium, gaan we natuurlijk wel voor de meest optimale waardes. Meten is weten!

MURENEN

Murenen (ook wel moeralen genoemd) komen voor in alle tropische en gematigde zeeën. Het typerende van de palingachtige murene is dat hij het zonder buik en borstvinnen moet doen. Zelfs een zwemblaas ontbreekt, waardoor murenes zich als een slang door het water verplaatsen. Een in het aquarium goed te houden soort is de *Echidna nebulosa*, ook wel bekend als de **stermurene**. Dit is een prachtig getekende murene, die tussen de 60 en 90 cm lang wordt. Het zijn net als al zijn familieleden ware Houdini's onder de vissen, dus het is belangrijk om het aquarium goed af te sluiten, anders bestaat de kans dat deze vis op een dag ontsnapt! De murene is enorm bijziend en moet het hebben van zijn uitstekende smaakzin. Door zijn bek te openen en water in te zuigen, kan hij proeven of er wat te eten is. Het is handig om een aquariumtang te gebruiken bij het voederen, want hij is uitgerust met sterke kaken en vlijmscherpe tanden. In de natuur eet de murene vaak 's nachts en staan er vissen en schaaldieren op het menu. In het aquarium passen ze zich snel aan en ze slaan een maaltijd overdag ook niet vaak over. De kokkels, garnalen, inktvis en visjes in de diepvries van uw speciaalzaak worden met smaak gegeten.

De stermurene *Echidna nebulosa* proeft het water.

KORAALDUIVELS

De hele familie van de *Scorpaenidae* is giftig en bestaat uit **koraalduivels**, **schorpioenvissen** en **steenvissen**. De koraalduivels zwemmen vaak zichtbaar rond, in tegenstelling tot de schorpioen- en steenvissen, die zich eerder schuil houden. De keuze voor een koraalduivel ligt dan ook voor de hand. De grootste koraalduivel genaamd *Pterois volitans* is een geliefde zeevis van ongewone schoonheid, die echter met veel respect behandeld dient te worden. Hij is tevens de grootste en imposantste koraalduivel. De vissen zijn niet agressief naar hun verzorger, maar kunnen desondanks een hoop ellende veroorzaken met hun giftige stekels. Zoals gezegd zijn de vissen over het algemeen niet agressief naar hun verzorger, maar zullen wanneer ze in een hoek worden gedreven (of bij andere ondoordachte bewegingen) steken. Bij het verzorgen van deze vissen zult u dus altijd gefocust moeten zijn! Maar wat als het dan toch mis gaat? De steek van deze vis veroorzaakt door het gif een helse pijn. Doordat het gif uit eiwitten bestaat, is het gevoelig voor hitte. Een behandeling met heet water is dan ook de eerste remedie. Langdurig onder de kraan, zo heet als u kunt verdragen (dit zal zo'n 42-45 °C zijn), maar niet te heet; dan hebben we er weer een probleem bij. Vervolgens op naar de spoedeisende hulp om eventuele achtergebleven stukjes stekel professioneel te laten verwijderen om latere ontstekingen en complicaties te voorkomen. Zelf vind ik het raadzaam om voor het aanschaffen van deze vissen te zorgen dat

er bij calamiteiten een plan van aanpak op papier staat. Paniek en onwel worden helpt bij het communiceren met de eerste hulp niet echt en degene die dienst heeft zal waarschijnlijk geen idee hebben wat een koraalduivel is. In de natuur voedt de koraalduivel zich hoofdzakelijk met vissen en garnalen. Het zijn vraatzuchtige roofdieren die uit een hinderlaag kunnen toeslaan, maar ook gebruik maken van hun uitgespreide stekels om een prooi op te drijven. Dit laatste gebeurt zelfs in groepsverband, waarbij meerdere koraalduivels hun prooidieren samen drijven om toe te slaan. Het is verbazingwekkend hoe groot de bek is en wat voor prooi erin past. De sterke vissen die met de juiste verzorging en afwisselend dieet rond de 12 jaar oud kunnen worden, zijn een ware attractie in het zeeaquarium. Ze wenen snel aan het veilig voeren met de bekende aquariumtang. Een bijkomend voordeel van deze manier van voeren is dat de verzorger in de gaten kan houden dat alle vissen een gelijk deel krijgen.

ZEEBAARZEN

Met zeebaarzen bedoel ik in dit geval niet de zeebaars die we onder onze kust kunnen aantreffen (*Dicentrarchus labrax*), maar de grote groep van tropische en vaak roofzuchtige rifbaarzen die tot wel twee meter lang kunnen worden en daarbij 200 kg wegen. Dat is natuurlijk dierenwerkwerk. Vaak zie je ze echter, al dan wel of niet in jeugdkleed, als een vijf of zes centimeter klein fantastisch uitzierend visje rondzwemmen bij de handelaar. En dan is het wel fijn als de verkoper

Over de auteur

Hans Bronk is al ruim 25 jaar actief in de vijver- en aquariumbranche en is gespecialiseerd in zoetwater biotopen, visziekten, filtertechnieken, zeeaquaria en 'anders' Koi houden. Sinds 2006 is Hans eigenaar van Fish Life.

erbij vertelt hoe groot ze worden en dat ze alles wat vlezig is én in de bek past opvreten. Een mooi voorbeeld daarvan is de *Cromileptes altivelis*, een prachtig klein visje met ronde stippen, die uiteindelijk toch even 70 cm groot kan worden! Misschien wel de populairste baars (zeker voor mij) is de *Cephalopholis miniata*, de **rode koraalbaars**; een sterke vis met heldere kleuren. Met een lengte van maximaal 40 cm, maar in het zeeaquarium vaak 30 cm, een opvallende verschijning en een goed te houden soort. Baarzen hebben de voorkeur om in een grot/kruik of onder een uitstekend rif in een hinderlaag te gaan hangen, wachtend op een prooi. Ze schieten dan naar voren en zuigen hun prooi met een slok naar binnen. De kleine exemplaren eten krill, *artemia* en *mysis*, maar zullen ook al snel over gaan op stukjes inktvis, mossel, garnalen en vissen.

KOGEL-, KOFFER- EN EGELVissen

Deze zeer fascinerende vissen hebben op veel aquarianen zo'n aantrek-

Voor de witgeklepte kogelvis (*Arothron hispidus*) met zijn enorme tanden is er weinig veilig.

De luipaardtrekkervis (*Balistoides conspicillum*).

kingskracht dat er zelfs speciale fora voor zijn. Ondanks hun bolle ogen en guitige voorkomen zijn kogel- en egelvissen geen lieverdjes, want met hun indrukwekkende gebit kunnen ze behoorlijk wat schade toebrengen. Typerend is dat zowel de koffer- als de egelvissen zich in geval van gevaar kunnen opblazen. Naast deze opblaastactiek om te voorkomen dat je in de bek van de predator past, bezitten ze ook nog eens gif in de huid en organen. Dat laatste is zeker iets om rekening mee te houden. Een kogelvis kan met zijn gif ook medebewoners van het aquarium doden. Het is erg belangrijk om veel informatie in te winnen voordat deze dieren worden aangeschaft, want kogelvissen zijn niet de gemakkelijkste uit deze serie om te houden. De *Arothron hispidus* is een aantrekkelijk dier. Deze wit gevlekte kogelvis manoeuvreert zich prachtig door het aquarium en heeft er zelfs een achteruit op zitten. Goed op de foto zichtbaar zijn de vier snijtan- den. Deze groeien voortdurend aan en door het eten van schelpdieren en schaaldieren slijten ze weer. Hierin moeten we de vissen dan ook tegemoet komen.

TREKKERVISSEN

De trekkervis heeft zijn naam te danken aan zijn voorste rugvin: deze kan plat worden opgeborgen in een groef op zijn rug, maar ook, verankerd en wel, recht op worden gezet. Deze eigenschap lijkt op het mechanisme van een pistool, vandaar de toepasselijke naam. Het zijn pittige vissen met vaak een agressief karakter die territoriaal zijn ingesteld. De enige uit deze familie die aardig is en zelfs ree safe blijkt te zijn is de *Odonus niger*. De dieren hebben krachtige kaken en tanden waarvoor zelfs zee-egels niet veilig zijn. De trekker spuit straaltjes water naar de egel tot deze op de rug ligt en vervolgens via de weke buik kan worden geconsumeerd. Ook krabben, garnalen, zeesterren en kokkels zijn niet veilig, waarmee we gelijk het menu voor de trekkervis hebben samengesteld. De kleine exemplaren voeren we natuurlijk eerst bij met *artemia*, *mysis* en krill. Mijn absolute favoriet is de *Balistoides conspicillum*, een uiterst fraaie temperamentvolle vis die ook nog eens erg tam wordt. Deze luipaardtrekkervis is sterk en kan in grotere aquaria zelfs met meer exemplaren tegelijk worden gehouden. Voor de

meeste trekkervissen gaat dit niet op en zal een enkel exemplaar met andere robuuste vissen moeten worden samengehouden. Trekkervissen zijn attractieve zwemmers, die ook achteruit kunnen zwemmen en vrijwel de hele dag actief zijn.

BEZINT EER GE BEGINT

Liefde gaat door de maag en dat is zeker bij al deze vissen van toepassing. Let wel op dat je ze snel kan overvoeren. Trakteer de dieren met regelmaat op extra vitaminen, omdat ze geheel afhankelijk zijn van het door ons aangeboden voer. Dit kan eenvoudig worden gedaan door bijvoorbeeld een spiering te injecteren met vitaminen en deze vervolgens aan te bieden. Naast het omschreven hoofdvoer stellen de meeste dieren met regelmaat groenvoer op prijs. De beschreven vissen zijn meer dan vissen; het zijn 'pets', die met de juiste verzorging oud en afhankelijk kunnen worden. Het zijn vermakelijke huisdieren, waarvan sommige exemplaren zich zelfs melden tijdens het voeren door een straaltje water boven het water uit te spuwen. Vandaag de dag, met onvoorstelbaar veel kennis binnen ons handbereik, kan ik het toch niet laten om te zeggen: laat je goed informeren voor je deze dieren aanschaft, voor je eigen veiligheid én voor deze prachtige dieren waarvoor je verantwoordelijk bent.

PERSOONLIJKE VOORKEUR

Voordat ik aan dit artikel begon, zat ik natuurlijk met het probleem dat de mogelijkheden aan vissoorten die we probleemloos kunnen combineren, vele malen groter is. Denk maar eens aan de grotere keizervissen, doktersvissen en lipvissen. Niet geheel vrij van mijn eigen voorkeur heb ik er toch een paar extreme soorten qua kleur en vorm uitgehaald die absoluut niet in een normaal rifaquarium met bijhorende bewoners kunnen worden gehouden. De manier van zeeaquarium houden is door de jaren heen veranderd van een visaquarium naar een koraalaquarium mét vis. Vroeger was dat een gedwongen keuze door gebrek aan kennis en techniek, anno 2013 een persoonlijke voorkeur met nog veel meer mogelijkheden.

Hans Bronk

Foto's: www.fishlife.nl